

Especial International Forum on Intercountry Adoption & Global Surrogacy III*

Pràctiques globals en subrogació

La subrogació comercial, tot i estar tant sols permesa en una minoria de països, és una indústria en creixement a nivell local i global. Guanyos significatius mouen intermediaris, advocats i proveïdors per fomentar transaccions transfrontereres. El mosaic global de les, freqüentment, conflictives lleis i reglaments relacionats amb la subrogació, ha creat una sèrie de problemes que han cridat l'atenció d'acadè-

mics, activistes i responsables polítics de tot el món.

L'àrea temàtica de les Pràctiques Globals de Subrogació del Fòrum Internacional sobre Adopció Internacional i Subrogació Global, celebrat a l'Institut Internacional d'Estudis Socials de La Haia l'agost del 2014, va reunir vint-i-cinc dones defensores de la salut i els drets humans, acadèmiques i expertes en polítiques

* Seguim aquest mes amb la sèrie iniciada en el número anterior, en què estem traduint i publicant resums dels informes finals de cadascuna de les àrees temàtiques de l'[International Forum on Intercountry Adoption & Global Surrogacy](#). L'esdeveniment, que va reunir experts de diferents països, tenia com a objectiu analitzar les normatives, pràctiques i problemàtiques lligades a aquests dos fenòmens per tal d'informar les decisions de les autoritats centrals signants del Conveni de La Haia sobre Adopció Internacional i de la Comissió especial de la Conferència de La Haia. Les imatges que acompanyen el text corresponen a les jornades de treball del fòrum.

Direcció publicació:

Diana Marre
i Beatriz San Román

Continguts d'aquest número:

Marcy Darnovsky
i Diane Beeson

Imatge de portada:

Miguel Gaggiotti

Coordinació:

Victòria Badia

Traducció:

Victòria Badia

Difusió:

Maria Galizia

Subscripció i contacte:

gr.afin@uab.cat

ISSN: 2013-2956

GRUP D'INVESTIGACIÓ
Universitat Autònoma de Barcelona

Amb el suport de:

Aquesta publicació s'edita amb el recolzament del Ministeri d'Economia i Competitivitat a través del projecte I+D:

Adoptions and fosterages in Spain: tracing challenges, opportunities and problems in the social and family lives of children and adolescents (CSO2012-39593-C02-01)

–provinents de catorze països– compromeses amb qüestions relacionades amb la subrogació internacional des de nombrosos angles i utilitzant gran varietat d'enfocaments. El Fòrum va servir d'escenari perquè compartissin les seves troballes i maneres de pensar amb els altres per tal de col·laborar amb els experts i expertes en adopció internacional que havien assistit per tractar quatre altres àrees temàtiques. L'objectiu principal era informar de les deliberacions de la Conferència de La Haia de Dret Internacional Privat, l'Oficina Permanent de la qual està considerant si, i en aquest cas com, avançar cap a una possible convenció que reguli qüestions relatives a la subrogació transfronterera.

El Fòrum es va dur a terme entre titulars dels mitjans sobre dos inquietants incidents de subrogació a Tailàndia. En un d'aquests casos, una parella australiana va abandonar un nen, concebut a partir de l'esperma del marit, que va néixer amb síndrome de Down. El nen es va quedar amb la gestant tailandesa, mentre que els pares van tornar a casa amb la seva germana bes-

sona. Tot seguit, el marit va ser acusat d'haver estat condemnat per múltiples abusos sexuals a nenes de fins a cinc anys d'edat entre la dècada de 1980 i els inicis dels 90. En el segon cas, un jove de vint-i-quatre anys d'edat, fill d'un multimilionari japonès, va tenir setze fills, a través de processos de subrogació amb dones tailandeses, al·legant que volia una família nombrosa. Aquests casos van subratllar les preocupacions entre els i les assistents.

Els i les participants en l'àrea temàtica sobre les Pràctiques Globals de Subrogació van explorar una àmplia gamma de preocupacions sobre la subrogació internacional, van avaluar les investigacions existents sobre els diversos aspectes i van discutir els punts forts i febles dels diferents enfocaments, incloent-hi les opcions polítiques. En aquest article, una versió abreviada de l'informe publicat per l'IISS el desembre de 2014, es resumeixen primer les intervencions dels i de les participants i, a continuació, es presenta un resum de les preocupacions plantejades en les presentacions i discussions en sessió plenària.

Sonia Allan, de la Macquarie University, va destacar la creixent importància del dret internacional i, al seu torn, la importància d'aquest per a la subrogació transfronterera. Va explicar que el dret internacional privat es va desenvolupar per resoldre disputes privades no estatals en les quals estiguessin involucrats més d'una jurisdicció o elements de dret estranger (per la qual cosa se centra en aspectes com el matrimoni, els drets de naixement, divorcis o disputes comercials). El dret internacional públic, per contra, regeix les activitats (i els drets i deures) dels governs en relació amb altres governs,

així com amb persones, empreses i organitzacions internacionals.

Els països difereixen sobre com l'estat civil, la gestació, la genètica i la intenció es relacionen amb els drets parentals i la paternitat/maternitat legal dels infants. També existeix una varietat considerable en relació amb l'establiment de la paternitat o maternitat legal per als qui neixen com a resultat

de noves tecnologies o dins de les formes familiars més noves. Aquests són temes de creixent preocupació, ja que la paternitat/maternitat legal determina moltes obligacions de les persones adultes respecte als nens i nenes.

El treball internacional és clarament necessari en la construcció de ponts entre els (discrepants) sistemes jurídics respecte a la paternitat/maternitat legal i altres qüestions més àmplies, com el benestar infantil, la llibertat reproductiva, l'explotació de les persones vulnerables (en particular en el context de les desigualtats econòmiques globals), les polítiques de salut i la seva regulació o la igualtat. Les consideracions dels drets humans són també rellevants.

La viabilitat d'una convenció multilateral sobre la paternitat/maternitat legal i la situació dels infants en els acords de subrogació internacional no està clara, i pot dependre de l'abast i la naturalesa del que es busqui amb la seva creació. Els estats membres han expressat opinions diferents. D'acord amb un informe publicat per l'Oficina Permanent de la Conferència de La

Haia, deu estats consideraren de treballar cap a alguna mena de conveni internacional com quelcom d'alta prioritat, sis com d'una prioritat mitjana, i quatre com una qüestió de baixa prioritat. Israel, Mònaco i els EE.UU. es van posicionar en contra de la necessitat d'algun treball addicional cap a una convenció internacional sobre la subrogació internacional.

El dret internacional públic, creat pels estats i les organitzacions internacionals compostes per diferents estats, com les Nacions Unides, està dissenyat per promoure i protegir els drets humans en els plans internacional, regional i nacional. Cap instrument internacional de drets humans fa referència específicament a la subrogació, però Allan va explicar que alguns d'ells poden ser rellevants per a les qüestions que planteja. El Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (PIDCP) i el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (PIDESC) aborden les proteccions per a les famílies i els nens i nenes. La Convenció sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la

Dona (CEDAW) exigeix "una comprensió adequada de la maternitat com a funció social" i exigeix també una protecció especial per a les dones durant l'embaràs en treballs que poden ser perjudicials per a elles. Aquesta definició de la maternitat de la CEDAW com a funció social pot impedir el contracte comercial de l'embaràs.

El preàmbul de la Convenció sobre els Drets de la Infància (CDN) afirma que en totes les mesures concernents als infants, l'interès superior d'aquests ha de ser una consideració primordial. L'article 7.1. recull el dret de cada nen i nena a ser "inscrit immediatament després del seu naixement", a "adquirir una nacionalitat i, en la mesura del possible, a conèixer els seus pares i a ser cuidat per ells". L'article 9.1 estableix que "l'infant no ha de ser separat dels seus pares contra la voluntat d'aquests, excepte quan (...) aquesta separació sigui necessària en l'interès superior del menor".

Entre les qüestions plantejades per la CDN rellevants per a la subrogació estan els drets dels infants a la informació sobre la seva concepció, els pro-

veïdors de gàmetes (és a dir, els seus pares i/o mares genètics), i la dona que els ha gestat i els ha donat a llum (tant si tenen amb ella una relació genètica com si no); així com el seu dret de preservar la seva identitat, inclosos la nacionalitat, el nom i les relacions familiars.

L'article 35 de la Convenció exigeix als Estats, que en són parts, adoptar "totes les mesures de caràcter nacional, bilateral i multilateral que siguin necessàries per evitar (...) la venda o el tràfic de nens i nenes per a qualsevol fi o de qualsevol mena". L'article 2 del Protocol Facultatiu de la CDN relatiu a la Venda d'Infants, la Prostitució Infantil i la Pornografia Infantil defineix la venda de nens i nenes com "tot acte o transacció en la qual un nena és transferit-da per una persona o grup de persones a una altra a canvi de remuneració o de qualsevol altra consideració". En algunes jurisdiccions, per exemple l'estat australià de Nova Gales del Sud, la subrogació comercial s'ha considerat dins de la CDN i de la definició del Protocol Facultatiu de la venda d'infants.

Hannah Baker, de l'Oficina Permanent de la Conferència de La Haia, que va assistir a les sessions en qualitat d'observadora, va explicar l'ampli abast del "Projecte Filiació/Subrogació" de la Conferència de La Haia, va assenyalar que els diferents països poden establir la paternitat/maternitat legal de manera diferent, la qual cosa produeix confusió respecte a qüestions com els drets i responsabilitats dels pares/mares, la nacionalitat i l'herència.

Els acords internacionals de subrogació són un focus particular del

Projecte de la Conferència de La Haia perquè està creixent ràpidament en nombre, i perquè els fills i filles nascuts d'aquests acords normalment necessiten moure's immediatament cap a altres països després del naixement. L'Oficina Permanent considera els problemes legals que ocorren freqüentment i amb greus conseqüències per als drets humans de totes les parts, incloent-hi les gestants subrogades i els fills i filles nascuts d'aquests acords.

El paper de l'Oficina Permanent de la Conferència de La Haia no és adop-

tar una posició a favor o en contra de la subrogació comercial o internacional. L'Oficina Permanent reconeix que les lleis internes dels membres de la Conferència de La Haia varien en aquesta àrea, per la qual cosa el seu objectiu és construir ponts entre els sistemes jurídics amb la finalitat de defensar els drets de les persones per tal que puguin gaudir de la seguretat jurídica en la cruïlla de contextos fronterers. Si alguna Convenció de La Haia és adoptada en aquesta àrea en el futur, la tasca de l'Oficina Permanent serà de promoure-la, ajudar en la seva implementació i operació, i supervisar-ne el compliment.

Lisa Ikemoto, de l'Escola de Dret de la UC Davis, va parlar de la situació política als EE.UU, centrant-se principalment a Califòrnia, que és àmpliament coneguda en tant que és un estat obert a la subrogació. Durant molts anys, els acords de subrogació a Califòrnia van seguir precedents establerts per una sèrie de decisions judicials que es remunten a algunes dècades. Quan el 2009 es van destapar els plans d'una agència per defraudar els

futurs pares i mares, gestants subrogades i institucions financeres, es va posar en marxa l'elaboració i promulgació de la Llei de 2010 (AB 2426), que exigeix a les agències de subrogació i als *brokers* una sèrie de condicions.

El 2012, l'escàndol de Theresa Erickson, en el que l'FBI anomenà "una banda de venda de bebès", es convertí en notícia arreu del món. L'escàndol va conduir a l'aprovació del projecte de Llei de Califòrnia AB 1217, que recolza el dret de les persones –casades o solteres– a convertir-se en mares i pares legals dels nens i nenes nascuts a través de subrogació gestacional. Aquesta requereix que els pares i mares intencionals i les subrogants siguin representats separatament per advocats independents i requereix a més d'acords de subrogació notariats abans de l'administració de medicaments o qualsevol procediment mèdic relacionat.

Ikemoto assenyala que la Societat Americana de Medicina Reproductiva (ASRM per les sigles en anglès) s'ha anticipat al desenvolupament de polítiques públiques sobre la subrogació

comercial i altres aspectes de la reproducció assistida, a través d'unes directrius que constitueixen al seu parer un marc d'autoregulació adient. Tanmateix, les directrius ASRM s'ignoren de manera rutinària a les clíniques de fertilitat, incloent-hi aquelles que són membres de la ASRM.

Deepa Venkatachalam, del Grup de Recursos Sama per a les Dones i la Salut, va informar sobre les polítiques i pràctiques de subrogació a l'Índia, basant-se en investigacions realitzades per l'organització, la seva tasca en la defensa de les dones i el desenvolupament de recursos de coneixement entorn de la subrogació i les tècniques de reproducció assistida.

D'acord amb la Comissió Nacional de la Dona de l'Índia, unes 3.000 clíniques al país ofereixen serveis de subrogació a persones estrangeres (en general d'Amèrica del Nord, Austràlia i Europa). És difícil determinar els ingressos anuals de la indústria de la fertilitat a l'Índia, però s'estima que el 2008 va ser d'uns 445 milions de dòlars USA, i el 2012 d'entre 1 i 2 mils de milions. Algunes de les grans agències

que operen a l'Índia són sucursals o franquícies de l'Hospital Planet i Surrogacy Abroad, les seus de les quals són als Estats Units.

El creixement de la subrogació comercial a l'Índia està tenint lloc en un context de creixent privatització i reducció de la seguretat econòmica i les despeses socials. És agressivament promoguda per l'estat indi com a part d'una llarga llista de serveis de turisme mèdic.

El Consell Indi d'Investigació Mèdica va emetre directrius nacionals voluntàries per a la subrogació el 2005. El 2012, el Ministeri de l'Interior va elaborar un projecte de llei que restringeix la subrogació a parelles estrangeres compostes per un home i una dona que portin dos anys casats i que tinguin una carta de l'ambaixada del seu país d'origen confirmant que el nen o nena serà acceptat com a fill o filla biològic seu. Els tractaments relacionats amb la subrogació han de tenir lloc a les clíniques de reproducció assistida registrades, i els futurs pares i mares han d'entrar al país amb visats mèdics en lloc de visats de turista. Els

seus noms, no els de les subrogants, s'enregistraran en el certificat de naixement del nen-a. Els proveïdors d'òvuls i esperma a l'Índia són anònims. Sama va descriure aquest projecte de llei com la protecció dels interessos de la indústria de subrogació i els pares i mares d'intenció, en lloc dels de gestants, nens i nenes, i assenyalà que el projecte és discriminatori envers els pares i mares d'intenció que són solters o homosexuals.

Per ser elegides per treballar com a subrogants, les dones han d'estar sànes i haver donat a llum prèviament.

Se'ls ofereix entre 2000 i 8000 dòlars americans, una quantitat significativament més gran del que poden guanyar fent treball domèstic o en una fàbrica. Poden obtenir un pagament addicional si compleixen amb certes especificacions. Així, les dones de castes superiors de pell més clara, sovint reben salaris més alts, fins i tot en la subrogació gestacional, on no existeix una relació genètica amb el bebè. Les dones casades necessiten el consentiment del marit per treballar com a subrogants. En general, les dones re-

ben el 25% del pagament abans o durant l'embaràs i el 75% al final. Això proporciona un major control sobre les dones que treballen com a subrogants a les clíniques i suggereix que l'infant es considera com un producte. Sama assenyala que s'ha intentat, sense èxit, canviar aquesta pràctica.

En moltes ciutats, les subrogants resideixen en albergs especials durant els embarassos. Les dones sovint prefereixen mantenir-se allunyades de les respectives llars, a causa de l'estigmatització social associada a la maternitat subrogada. Algunes ni tant sols ho expliquen a les seves pròpies famílies. Això també afavoreix les clíniques, que volen controlar de prop les dones i prefereixen mantenir-se discretes a la comunitat.

Amrita Pande, de la Universitat de Ciutat del Cap, ha dut a terme una investigació etnogràfica amb subrogants a l'Índia durant un període de deu anys i recentment ha publicat el llibre *Wombs in Labor: Transnational Commercial Surrogacy in India [Úteros Trabajando: Subrogación Transnacional Comercial en India]* (2014). Pande va suggerir que la subrogació s'ha

d'entendre en el context de mercat de treball informal, molt estès a l'Índia, i argumentà que les dones opten per treballar com a subrogants a partir d'un conjunt limitat d'opcions. Des d'aquesta perspectiva, les subrogants poden ser protegides per les lleis i normes laborals. Pande assenyala l'analogia amb les treballadores sexuals i també que, en els acords de subrogació, els interessos dels nens i nenes també s'han de tenir en compte.

Pande informà que, quan se'ls preguntà a les subrogants quins canvis els agradaria veure, moltes d'elles se centraren en la remuneració econòmica. Algunes assenyalaren que el pagament és molt baix a causa de la taxa d'inflació a l'Índia; d'altres van dir que els agradaria estar en condicions de negociar-ne el pagament en lloc d'haver d'acceptar un preu fixe. Moltes d'elles també parlaren de l'esperança que l'estigma que rodeja la subrogació pogués ser eradicat mitjançant l'educació pública, tant a nivell nacional com internacional. Això eliminaria la necessitat de mantenir-se en secret i d'allotjar-se als albergs durant l'embaràs.

Algunes dones han utilitzat els diners que guanyaven per iniciar petits negocis, però en molts casos els diners s'han gastat en les necessitats de llurs famílies i famílies extenses. Algunes repeteixen en diverses ocasions, convertint-se en subrogants veteranes, ja sigui perquè esperen que els diners addicionals marquin una diferència a les seves vides o perquè prefereixin la subrogació a la neteja dels carrers, a la feina en una fàbrica o el treball domèstic.

Les dones entrevistades per Pande es queixaven de la suposició generalitzada que la subrogació és senzillament quelcom que es fa per diners. Elles la consideren un servei important que ha de ser valorat pels futurs pares i mares més enllà de la vigència del contracte. Algunes d'elles manifestaren que el tall abrupte de la relació amb el nen o nena i els clients era dolorós i una manca de respecte cap a l'important servei proporcionat per elles.

Daisy Deomampo, de la Universitat de Fordham, també ha portat a terme un treball etnogràfic amb subrogants a l'Índia. Al seu parer, no s'ha parat una atenció suficient a les experiències de

les dones que repeteixen la subrogació i les d'aquelles que se sotmeten a l'extracció dels òvuls. Daisy afirmà que, des del 2009, quan va començar la seva investigació, cada vegada hi havia més persones índies que recorrien a la subrogació per tenir descendència, encara que els estrangers seguien essent majoritaris.

Deomampo assenyalà que tendim a escoltar sobretot les "històries d'èxit" de la subrogació, tant en els mitjans de comunicació com en el treball dels investigadors acadèmics. Va posar l'èmfasi en la necessitat de considerar les experiències de les subrogants amb qui els periodistes i investigadors poden no ser capaços de contactar, incloses les dones que no poden quedar embarassades o pateixen un avortament i "sorten" del sistema. També assenyalà que veiem i sentim parlar de bebès sans nascuts dels acords de subrogació entre països amb molta més freqüència del que sentim parlar dels bebès amb baix pes en néixer o que neixen malalts. Les dones que treballen com a subrogants poden rebre atenció mèdica adequada o fins i tot

excel·lent durant els seus embarassos, però moltes d'elles no han tingut accés previ a l'assistència sanitària. L'impacte de l'estat de salut previ a l'embaràs en el propi benestar de les dones en el postpart i en els bebès que gesten i lliuren ha rebut poca atenció.

Karen Smith Rotabi, de la Universitat dels Emirats Àrabs Units, informà sobre les entrevistes realitzades per la seva alumna Lopamudra Goswami amb vint-i-cinc dones que treballen com a subrogants. Moltes d'aquestes entrevistes reportaren sentir una certa tris-

tesa per haver de renunciar als bebès, encara que la metgessa especialista en fertilitat, a qui anomenaven "Madam", les havia "entrenat" per estar preparades per aquest resultat. Diverses subrogants es quedaven amb els bebès per períodes curts, des d'uns dies fins a tres mesos, durant els quals podien alletar-los. Moltes tenien l'esperança de poder tornar a veure els nens algun dia. Algunes per esdevenir subrogants havien obtingut l'aprovació dels ancians de llurs aldees, qui els asseguraven que aquesta feina "estava bé".

Isabel Fulda Graue, del Grup d'Informació en Reproducció Elegida, parlà sobre el recent i ràpid creixement de la subrogació comercial a l'estat mexicà de Tabasco, provocat per les restriccions introduïdes a l'Índia. Malgrat que ha atret l'atenció de mitjans de comunicació importants, se'n sap ben poc sobre el que està passant allà exactament. Només uns quants estats mexicans tenen polítiques sobre la maternitat subrogada. Dos, Querétaro i Coahuila, prohibeixen explícitament la subrogació. L'estat de Sinaloa va establir regulacions el 2013 que imposen límits estrictes a la subrogació: ha de ser altruista, amb contractes aprovats per un jutge i dirigida a parelles de pares heterosexuales casades que resideixen en aquest estat. A Tabasco, una disposició promulgada com a part del codi civil el 1993, permet els contractes de subrogació en els quals la mare d'intenció és la mare legal. Si bé aquests acords se suposa que són altruistes, el codi no diu res sobre el pagament, i això ha permès que la subrogació comercial es produeixi, sense regulació ni cap mena de protecció per a les gestants.

El govern no té dades sobre els acords de subrogació. Basant-se en entrevistes amb diversos organismes i subrogants, GIRE estima que almenys uns quants centenars de nens han nascut d'acords de subrogació a Tabasco. Tanmateix, sols se'n van enregistrar cinc entre agost de 2012 i desembre de 2013.

El Codi Civil de Tabasco estableix que, en qualsevol embaràs contractat, el bebè ha de néixer a l'estat. Però no diu res sobre la resta del procés. Algunes (si no la majoria) de les agències de subrogació, tant locals com estrangeres, ofereixen els seus serveis a la Ciutat de Mèxic o a Cancún, les ciutats "atractives" per a les parelles estrangeres gràcies a les facilitats de transport i allotjament. Part del "paquet" de les agències inclou tenir un dia de festa a Cancún després de la fecundació in vitro.

GIRE creu que la insuficiència de la regulació existent està facilitant tot tipus de pràctiques de subrogació inquietants. Una d'elles és la prevalença de cesàries innecessàries a conveniència de les persones demandants.

Una altra preocupació és si les subrogants tenen accés a l'avortament, un tema que no està sent discutit per les clíniques i agències. Les agències de Tabasco prefereixen subrogants que siguin mares solteres per evitar possibles dificultats legals amb els marits. Això augmenta la preocupació per la falta de protecció de la salut de les subrogants, ja que les complicacions relacionades amb l'embaràs o el part podrien significar que no hi hauria ningú que s'ocupés dels seus propis fills i filles.

Els intermediaris en la subrogació i les clíniques de fertilitat a Mèxic sovint emmarquen la subrogació com un acte altruista i les subrogants com a "àngels que fan un regal". GIRE creu que això s'utilitza per justificar o ocultar les baixes compensacions que reben les subrogants.

Enikő Demény, del Centre Universitari Centreeuropeu d'Ètica i Dret en Biomedicina, informà que, si bé alguns països d'Europa de l'Est tenen regulacions sobre la reproducció assistida, altres es basen en lleis generals o no tenen regulació. Hongria, per exem-

ple, prohibeix la subrogació, mentre que Romania no té cap regulació. La subrogació comercial s'ha permès a Rússia des del 1995, a Geòrgia des del 1997 i a Ucraïna des del 2000.

A Romania, la fecundació in vitro s'introdueix a principis de 1990, la qual cosa va anar seguida del desenvolupament d'un mercat internacional d'òvuls. Diversos casos d'abusos greus a joves van sortir a la llum els anys següents, incloent-ne un que va ser portat al Parlament Europeu el 2005. El 2006, Romania aprovà una llei que cobria els trasplantaments de cèl·lules i teixits i regulava la donació de gàmetes però la subrogació segueix sense estar regulada. Fins i tot després de la introducció de regulacions estrictes sobre la provisió de gàmetes, i els judicis, en alguns casos molt publicitats, per "extracció il·legal" d'òvuls, Romania segueix sent un proveïdor clau d'aquest tipus de gàmetes. Arran de la crisi política a Ucraïna, també s'ha convertit en un destí per als acords de subrogació, amb anuncis a Internet en els quals dones romaneses s'ofereixen com a gestants subrogades. Tan-

mateix, el mercat de la subrogació no ha tingut èxit a Romania a causa d'un context regulador incert.

Sota la política actual, els certificats de naixement dels nens i nenes nascuts dels acords de subrogació s'emeten amb el nom de la gestant subrogada i el pare biològic. Quan la subrogant fa el lliurament del bebè, la mare d'intenció adopta el nen i s'emet un nou certificat de naixement. Aquesta situació es considera de risc per als pares i mares intencionals. Els acords de subrogació a Romania sovint impliquen transaccions comercials il·legals dels òvuls, que són perseguits judicialment quan es descobreixen.

La qüestió de si regular o prohibir la subrogació segueix sent un tema controvertit a Romania, on un projecte de llei ha estat objecte de debat des del 2012.

Carmel Shalev, de la Facultat de Dret de la Universitat de Haifa, va descriure les estratègies de màrqueting per a la subrogació internacional a Israel, que es van mostrar el febrer de 2013 a la Conferència Internacional de Subrogació i Infertilitat celebrada al Gay Center de Tel Aviv. Més de quinze expositors de serveis de subrogació van participar en aquest esdeveniment de tres dies. Els expositors oferien serveis dins d'Israel junt amb

opcions a l'estranger, incloent-hi els EE.UU., Tailàndia, Índia, Nepal i Mèxic.

Les regulacions israelianes que limiten la subrogació a parelles heterosexuales, junt amb l'oposició a aquesta política, van portar a la creació el 2010 d'una comissió per promoure un canvi legislatiu. El 2012, la comissió va emetre un informe en el qual es conclouia: "No hi ha espai (...) per imposar prohibicions o restriccions a la realització de l'autonomia en aquest àmbit, a menys que existeixi una raó decisiva, per raons de protecció d'altres persones, de la dignitat humana o d'altres consideracions similars". Aquest informe ha donat lloc a una iniciativa del govern el 2014 per esmenar les lleis que regulen els acords de subrogació, inclosos els realitzats per els i les israelianes fora d'Israel, i per regular les empreses privades.

El màrqueting de la subrogació resulta cada vegada més complicat. Una agència ofereix implants d'embrions a dues mares subrogants al mateix temps. S'ofereixen opcions relacionades amb l'elecció entre òvuls frescos o congelats, la informació disponible sobre les donants d'òvuls, la utilitza-

ció o no utilització d'una injecció intracitoplasmàtica d'espermatozoides, on congelar l'esperma i on portar a terme la fertilització. Una agència ofereix fins i tot un descompte de grup.

El director d'una agència de subrogació va explicar que la seva empresa fou creada en resposta a la discriminació. Quan l'Índia va introduir regulacions discriminatòries a parelles homosexuals, aquesta agència començà a enviar dones índies a treballar com a subrogants a Nepal per donar a llum. Algunes d'aquestes dones es van fecundar amb òvuls de dones ucraïneses o sud-africanes joves que havien estat fecundats amb esperma congelat a Israel. Les agències israelianes també treballen a altres països, entre ells Tailàndia i Mèxic. Una de les estratègies per reclutar joves perquè donin els seus òvuls és oferir-los unes vacances de platja a l'Índia o Tailàndia, en el decurs de les quals se sotmeten a la recol·lecció d'òvuls. Els gais israelians que poden permetre's de pagar preus més alts elegeixen subrogar als EE.UU., ja que volen conèixer la gestant i la identitat de la donant d'òvuls.

Resum dels resultats i les preocupacions

Nens i nenes

Les notícies sobre els casos en què els nens i nenes nascuts per subrogació transnacional han estat rebutjats, abandonats o abusats donen força a l'argument que s'hauria de requerir almenys una avaluació mínima i un acompanyament dels pares i mares intencionals, tot i reconèixer que això no impediria que algunes persones passessin per "sota del radar".

Altres preocupacions entorn dels nens i nenes que resulten dels acords de subrogació internacional inclouen:

- Riscos mèdics que tendeixen a ser exacerbats per la reproducció amb material genètic de tercers i la comercialització de l'embaràs:
 - l'augment de la freqüència de naixements múltiples associats a la fertilització in vitro, la qual cosa ve acompanyada de comorbiditats més altes del normal, incloent-hi la mort fetal i anomalies fetals
 - l'exposició excessiva a les hormones sintètiques en totes les etapes del procés de fecundació in vitro, des de la recol·lecció d'òvuls fins a la transferència d'embrions
 - l'absència de lactància materna i dels beneficis d'aquesta per als bebès.
- Conseqüències psicològiques:
 - la insuficient investigació sobre les conseqüències psicològiques (així com físiques) de la separació d'un nou nat de la seva mare biològica
 - la falta d'informació sobre la pròpia gestació, així com sobre els orígens genètics, pot arribar a ser significativament problemàtica per a les persones nascudes a través de la subrogació.

Gestants subrogades

Els i les participants van expressar la seva preocupació per aspectes específics de la subrogació internacional comercial que afecten les dones subrogants, particularment pel que fa a:

- Les restriccions en la autonomia personal i els riscos innecessaris associats al procés de subrogació:
 - aïllament forçat/separació de fills/es, famílies i comunitats
 - reduccions i avortaments fetals no negociables quan així ho desitgen els pares i mares intencionals
 - pressió per continuar un embaràs, fins i tot si la gestant subrogada en desitja la finalització
 - cesària obligada i no medicament indicada.
 - monitorització constant de la dieta, el son i la mobilitat
 - exercici inadequat i moviment restringit fora de la residència de subrogació
 - atenció mèdica després de l'embaràs inadequada i assegurança de salut
- Pràctiques i condicions que fan que el consentiment informat sigui difícil o impossible:
 - absència d'un advocat independent o de defensors de les gestants subrogades
 - irregularitats relacionades amb els acords contractuals (per exemple, quan els contractes són en una llengua diferent a la pròpia de la subrogant o quan aquesta té un nivell d'alfabetització inapropiat)
 - informació inadequada sobre els riscos mèdics i comunicació inadequada del poc que se'n sap

- informació inadequada sobre els efectes psicològics a llarg termini i comunicació inadequada del poc que se'n sap.
- La coerció i incentius indeguts de les dones, especialment en els països i regions d'ingressos baixos:
 - condicions estructurals com la pobresa, la desigualtat econòmica i la desigualtat de gènere que limiten l'agència de les dones
 - pràctiques de contractació que a vegades inclouen l'engany (com el cas de l'escàndol Theresa Erickson).

Proveïdors/es de gàmetes

Els i les participants van elogiar l'Oficina Permanent per reconèixer els riscos físics i psicològics a les persones donants d'òvuls i d'esperma, ja que aquests eren sovint ignorats en les discussions sobre la subrogació transfronterera, així com per fer palès que l'extracció d'òvuls està associada a riscos especialment greus a causa de l'estimulació hormonal, la cirurgia i l'anestèsia utilitzades en aquests procediments.

- Pràctiques i condicions que fan que el consentiment informat sigui difícil o impossible:
 - falta d'informació adequada sobre les carències de la investigació sobre els riscos de salut a llarg termini derivats de l'estimulació hormonal
 - falta d'informació derivada de la investigació sobre els riscos a curt termini i els millors protocols per minimitzar els riscos. El que se sap es comunica de manera inadequada.
- Conseqüències de l'anonimat dels i les donants de gàmetes:
 - es priva al proveïdor de gàmetes i a les persones nascudes de la seva donació de conèixer en el futur la identitat de l'altre
 - potencia la sobreestimulació de les dones per produir un nombre més gran d'òvuls

- facilita l'intercanvi il·lícit i la venda d'òvuls.

Pares i mares intencionals

Els i les participants identificaren com una àrea de preocupació la informació incorrecta i incompleta que es proporciona als pares i mares d'intenció. Aquesta falta d'informació fiable comença en els primers estadis del procés, quan els qui estan considerant la subrogació internacional exploren les fonts a Internet. Les clíniques de fertilitat i les agències de subrogació sostenen que la subrogació comercial transnacional és un camí sense problemes per tenir fills o filles, deixant els futurs pares i mares ignorants de les moltes complicacions legals i de qualsevol mena que puguin sorgir:

- poden no ser conscients de les condicions en què les dones signen els acords per ser gestants subrogades
- poden estar poc preparades emocionalment o financerament davant la possibilitat de malaltia o discapacitat dels infants nascuts a través de subrogació
- són vulnerables a la victimització financera i emocional per clíniques sense escrúpols, brokers i altres intermediaris.

Als Estats Units, l'Índia i altres llocs, els intermediaris, inclosos els que faciliten els acords transnacionals, operen amb poca regulació o supervisió dins d'un mosaic de lleis inconsistents de país a país. Al igual que en l'adopció internacional, agents i *brokers* motivats principalment pels guanys poden veure's temptats a involucrar-se en pràctiques poc ètiques o èticament reprovables. Per aquesta raó, així com per assegurar el manteniment adequat de la informació a llarg termini, els i les participants qüestionaren si és adequada l'existència d'agències sense fins de lucre que participin en els acords de subrogació entre països.

Conclusió

Entre els i les participants del Fòrum hi va haver divisió d'opinions sobre si la subrogació comercial internacional havia de ser regulada de manera més eficient o prohibida completament. Alguns sostenien una posició forta; altres manifestaven els seus dubtes al respecte d'una i l'altra opció.

Algunes persones qüestionaren si una convenció internacional podria soscarar les prohibicions de subrogació comercial que moltes jurisdiccions han posat en marxa, sovint amb l'argument que la pràctica viola la dignitat humana, tant dels nens i nenes resultants com de les dones gestants. Des d'aquest punt de vista, existeix la preocupació que una convenció internacional pogués normalitzar la subrogació comercial i/o no reduir significativament les violacions dels drets humans que comporta. També es van plantejar preguntes sobre si la subrogació internacional podria constituir, almenys en algunes circumstàncies, una venda de bebès o violar la Convenció sobre els Drets de la Infància, en no preservar les se-

ves relacions d'identitat, nacionalitat i de família.

També hi havia qui recolzava la regulació de la subrogació comercial en lloc de la seva prohibició per raons basades en el pragmatisme, en una qüestió de principis o en ambdues. S'argumentà que la regulació és la forma més eficaç per proporcionar proteccions que es necessiten urgentment, tant per a les dones com per als infants involucrats. Altres persones manifestaren que l'aplicació de la prohibició de la subrogació comercial seria políticament molt difícil en les jurisdiccions en les quals se'n reconeix la pràctica, i que la supervisió seria difícil en les jurisdiccions que permeten acords de subrogació altruista però no comercial. Algunes veus recolzaven el seu argument a favor de permetre que la subrogació comercial estigués efectivament regulada pel que fa al respecte a la capacitat de decidir de les dones, ja que moltes subrogants s'havien manifestat com a afortunades per l'oportunitat de guanyar una quantitat significativa de diners que els hi proporcionava. El que reclamaven aques-

tes dones era millors condicions de treball i de protecció enfront dels riscos sanitaris, a més d'una reducció en l'estigma associat amb aquesta pràctica.

Malgrat la tendència a considerar la "prohibició" i la "regulació" de la subrogació comercial com a posicions oposades, és possible imaginar una àmplia gamma d'enfocaments legals o polítiques que puguin minimitzar o eliminar efectivament els aspectes problemàtics de la subrogació internacional. Aquestes podrien incloure sancions penals o civils contra els intermediaris; una varietat de regles sobre la paternitat legal dels infants resultants i la conservació dels documents; requisits sobre el contingut, el calendari i l'aplicabilitat dels contractes de subrogació; requisits sobre l'estat i/o la conducta dels intermediaris; normes que prohibissin la discriminació contra els pares i mares intencionals o les mares subrogants per motius d'estat civil, orientació sexual o discapacitat; proteccions d'acompliment obligatori per a la salut i seguretat de les subrogants; requisits de selecció per als

pares i mares intencionals, etc. També hi poden haver lleis per restringir els acords comercials a les persones domiciliades als països que les accepten, i/o per limitar els acords transnacionals per a situacions en les quals els països d'origen estiguin d'acord en reconèixer la paternitat legal i la ciutadania dels fills i filles resultants.

Les recomanacions específiques de política acordades majoritàriament entre els i les participants foren:

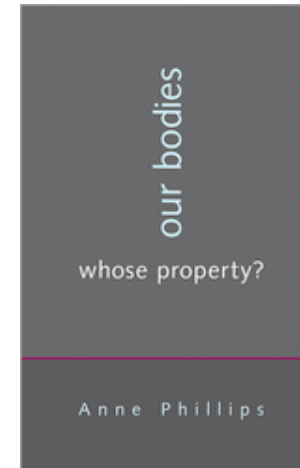
- l'eliminació de les pràctiques que plantegen riscos mèdics innecessaris a les subrogants i als nens i nenes
- l'eliminació de les restriccions a l'autonomia personal de les subrogants
- l'establiment i manteniment de registres que proporcionin a les persones involucrades en els acords de subrogació l'opció d'un futur contacte en cas de mutu desig o que en sorgís la necessitat
- l'avaluació bàsica dels pares i mares intencionals, a fi de reduir els riscos d'abandonament o abusos

dels nens i nenes nascuts a través de la subrogació

- el subministrament d'informació basada en la investigació sobre els riscos coneguts i potencials, les condicions de vida i els resultats de les dones gestants, les persones proveïdores de gàmetes i els pares i mares intencionals
- una millor regulació i supervisió dels intermediaris.

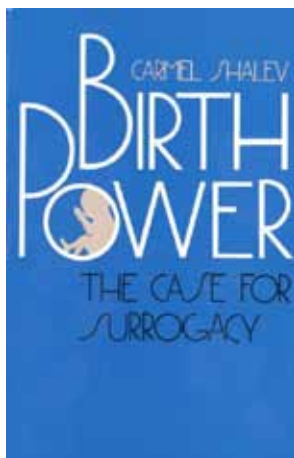
Hi va haver un acord general en què la nostra comprensió de les implicacions per a la salut i les conseqüències socials de la subrogació internacional segueix sent insuficient, mentre que la pràctica continua en expansió. Existeix, doncs, una necessitat urgent d'investigacions addicionals per acadèmics i defensors, i d'intervenció efectiva per part dels responsables polítics. Les qüestions plantejades en els acords de subrogació comercial internacional exigeixen un diàleg públic més ampli i una major atenció a les seves implicacions per al nostre futur.

PER LLEGIR

Phillips, A. (2013)
[Our Bodies, Whose Property?](#)
Princeton University Press

Ningú no vol ser tractat com un objecte, ni ser considerat una propietat d'altri o ser posat en venda. Tanmateix, molta gent es refereix a la seva autonomia personal en termes de "possessió personal", representant-se ells mateixos com els amos del propi cos amb dret a fer amb ell el que desitgin. Altres no utilitzen el vocabulari de la propietat, però insisteixen de manera similar en els drets dels individus a decidir lliurement si s'involucren en transaccions comercials que impliquin sexe (com el cinema porno), reproducció o, fins i tot, venda d'òrgans. A partir de l'anàlisi de la violació, la subrogació i el mercat d'òrgans humans, aquest llibre desafia les nostres nocions del que és la llibertat i reflexiona sobre la problemàtica mercantilització dels cossos.

Shalev, C. (1990)
Birht power: The Case for Surrogacy
 New Haven: Yale University Press.

És la subrogació una forma d'exploració

Oficina Permanent de la Conferència de la Haia de Dret Internacional Privat (2014). [The Desirability and Feasibility of Further Work on the Parentage / Surrogacy Project](#). Prel. Doc. No 3 B, març 2014. La Haia: HCCH.

Oficina Permanent de la Conferència de la Haia de Dret Internacional Privat (2014). [A study of legal parentage and the issues arising from international surrogacy arrangements](#). Prel. Doc. No 3 C, març 2014. La Haia: HCCH.

Deomampo, D (2013). Transnational Surrogacy in India: Interrogating Power and Women's Agency. *Frontiers: A Journal of Women Studies*, 34 (3), 167-188.

Ikemoto, L. (2014). [The Role of International Law for Surrogacy Must Be Expanded](#). *The New York Times*, 22 de setembre de 2014.

Shalev, C. (2012). [An Ethic of Care and Responsibility: Reflections on Third-Party Reproduction](#). *Medicine Studies*, 3 (3):147-156.

contra les dones o és l'estat qui hauria de tractar amb totes les parts involucrades en un acord de subrogació com a individus racionals, capaços de prendre les seves pròpies decisions i d'assumir les conseqüències dels seus actes? Shalev, jurista i feminista, argumenta que la llei hauria de tractar les dones que decideixen ser gestants subrogades com a parts autònomes d'una relació contractual, ja que d'altra manera s'estaria reforçant un sistema paternalista que nega a les dones la igualtat legal i l'autonomia. Guanyador d'un premi de la Gitzelter Foundation i inclòs en la selecció de 1990 de Notable Books of the Year del New York Times, aquest provocador llibre defensa que les eleccions reproductives s'haurien de deixar als individus, independentment del seu sexe.

PER VEURE

Daniel, Zoe (2014)
[India, The Baby Makers](#)
 Austràlia/ Índia: ABC News, 27 min.

La gestació subrogada s'ha convertit en una controvertida i lucrativa indústria en molts punts de l'Índia. Aquest comodor documental ens apropa a les experiències de les gestants i els seus clients, a través de les experiències de parelles australianes que intenten traçar el camí més ètic i sensible per aconseguir un fill o filla al qual puguin anomenar seu.

Men Having Babies Conference (2014)
[Children born via surrogacy to gay dads share their stories](#)
 EE.UU., 24 min.

Durant l'esdeveniment Men Having Babies Conference, que va tenir lloc a Nova York, el 2 de novembre de 2014, es va presentar la sessió que recull aquest vídeo. En aquesta sessió, joves d'entre tretze i divuit anys, fills i filles de pares homosexuals que van néixer per un procés de gestació subrogada, comparteixen les seves històries i punts de vista.